EL Jäätmete raamdirektiivi eelnõu 2005-2007

28.11.2007, Jõhvi
EJKL Jäätmepäev

Peeter Eek
Keskkonnaministeeriumi Jäätmeosakond

peeter.eek@envir.ee,

KESKKONNAMINISTEERIUM

Uue jäätmedirektiivi eelnõu – ettepaneku eesmärk

Euroopa Komisjoni ettepanek 21.12.2005, KOM(2005) 667 lõplik: Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv jäätmete kohta.

Eesmärk: direktiivi täiustamine, mitte põhjalik uuendamine:
- täpsustada direktiivis 75/442/EMÜ (praegu kehtib kodifitseeritud versioon, 2006/12/EÜ) esitatud määratlusi, arvestades ka Euroopa Kohtu lahendeid;
- enamus jäätmekäitlustoiminguid on nüüd hõlmatud keskkonnaalaste õigusaktidega, millega raamdirektiiv ei ühildu;
- võtta arvesse jäätmetekke vältimise ja jäätmete ringlussevõtu temaatilise strateegias (järeldusotsus heaks kiidetud Keskkonnanõukogus 27.06.2006) ettenähtud uus lähenemisviis jäätmepoliitikale;
- standardipõhisem lähenemine jäätmekäitlustoimingutele;
- olemasoleva õigusliku raamistiku lihtsustamine

Kavandatud meetmete kokkuvõte

Jäätmete raamdirektiiv võeti vastu 1975. aastal, muudeti ja täiendati seda nõukogu 18. märtsi 1991. aasta direktiiviga 91/156/EMÜ. Raamdirektiivi muudatuste alusel asendati eelnimetatud direktiivid kodifitseeritud versiooniga, direktiiv 2006/12/EÜ

Uue raamdirektiivi eelnõu järgi liidetakse 3 direktiivi – 2006/12/EÜ , 91/689/EMÜ, 75/439/EMÜ – nõuded üheks direktiiviks ja tunnistatakse eelnimetatud direktiivid kehtetuks, sealjuures vaadatakse senine jäätmete raamdirektiiv läbi, integreerides sellesse ohtlike jäätmete direktiivi 91/689/EMÜ sätted ja osaliselt vanaõli direktiivi 75/439/EMÜ nõuded, sealhulgas vanaõlide kogumiskohustuse.

Peamised jäätmete raamdirektiivi muudatused (1)

-Keskkonnaeesmärgi seadmine.

-Taaskasutamise ja kõrvaldamise mõistete selgitamine.

-Ohtlike jäätmete segamise tingimuste selgitamine.

-Korra kehtestamine selleks, et selgitada, millal jäätmed lakkavad olemast jäätmed teatavas jäätmevoos.

-Miinimumstandardite väljatöötamine või miinimumstandardite väljatöötamise korra kehtestamine mitmete jäätmekäitlustoimingute tarvis.

-Jäätmetekke vältimise riiklike programmide väljatöötamise nõude kehtestamine.

-Tootja laiendatud vastutuse rakendamine.

-Kehtiva direktiiviga võrreldes on oluliselt täiendatud direktiivi selgitavat (preambula) osa – praegu 16 punkti, eelnõus 45. Need ei ole küll otseselt siduvad sätted, aga avavad direktiivi eesmärgi ja kohtulahendites arvestatakse nendega.

Peamised jäätmete raamdirektiivi muudatused (2)

Mõisted:

- jäätmete mõiste juures kaob ära direktiivi lisa I jäätmekategooriate kohta (Q-koodid);
- tuleb sisse mõiste "käitlus";
- uued mõisted: korduskasutamine, korduskasutamiseks ettevalmistamine, ringlussevõtt, vanaõli, vanaõli regenereerimine, biojäätmed, edasimüüja, vahendaja, töötlemine, parim võimalik tehnika;
- taaskasutamine ja kõrvaldamine eraldi peatükina, mis sisaldab nii mõistet, tingimusi, vastutust, kulusid ja jäätmekäitlusrajatiste võrgustikku. Jäätmete kõrvaldamis- ja taaskasutustoimingute loetelu on endiselt eraldi lisadena ilma eriliste muutusteta, välja arvatud taaskasutustoiming R1, milles on antud olmejäätmete põletusrajatiste puhul jäätmete energiatõhususe nõuded, millal jäätmete kasutamist kütusena või energiaallikana saab lugeda taaskasutuseks.
- uue peatükina jäätmelõpp e lakkamine (*end of waste*), st kui jäätmetest saavad teisesed tooted, teisene toore või aine.

Peamised jäätmete raamdirektiivi muudatused (3)

Ohtlikud jäätmed:
- põhiliselt senisest direktiivist tulenevad nõuded ilma eriliste sisuliste muudatusteta

Jäätmehooldus eraldi peatükina, sh:
- jäätmekavad, nende sisu, liikmesriikide vaheline koostöö**;**
- jäätmetekke vältimise programmid – algatamine ja sisu.

Jäätmetekke vältimise meetmete loetelu on antud eraldi lisana. Mingeid üldisi sihtarve ega indikaatoreid ei seata, vaid kehtestatakse nõue, et liikmesriigid peavad sellised kavad koostama.

Nõukogu keskkonna töögrupis toimunud aruteludes on peetud vajalikuks sätestada direktiivis konkreetselt jäätmehierarhia ja näha ette jäätmekäitlustoimingutele miinimumstandardite kehtestamist

Hetkeseis: sügis 2007 (1)

Jäätmete raamdirektiivi eelnõu on läbi arutatud EL keskkonnanõukogu töögrupis, kuhu kuuluvad liikmesriikide keskkonnaatašeed ja eksperdid – eelnõu on arutusel olnud töögrupis ligikaudu 2 aastat: alustati Austria eesistumise ajal, jätkati Soome, seejärel Saksamaa eesistumise ajal, mille käigus tehti Komisjoni eelnõusse palju muudatusi.

Probleeme, mille suhtes töögrupis okkuleppele ei jõutid, arutati läbi mitmel Keskkonnanõukogu (LR-de Keskkonaministrid) istungil.
Näiteks: mis tingimustel lugeda jäätmete põletamist energiakasutuseks (energiatõhususe valem), jäätmekäitluses iseseisvuse ja läheduse põhimõtete arvestamine, oma võrgustiku kaitseks võimalus piirata jäätmesaadetiste sissetulekut põletusrajatistesse erandina jäätmeveo määrusest 1013/2006, jäätmete vältimise programmid ja kriteeriumid, jne.

Töögrupis tehtud täiendused

Täiendada raamdirektiivi:

- täpsustada mõisteid, sh taaskasutamine, korduskasutus, ringlussevõtt, muud taskasutustoimingud, kõrvaldamine;
- jäätmehierarhiaga, arvestades ka olelustsükli analüüsi:

1) vältimine
2) korduskasutamine
3) ringlussevõtt
4) muu taaskasutamine, sh energiakasutus;
5) kõrvaldamine;

- sätestada kriteeriumid, mille alusel eristada kõrvalsaadusi ja jäätmeid;
- sätestada teatud jäätmekäitlustoimingutele ja ka toodetele (kompost) miinimumstandardite kehtestamiseks, mille väljatöötamist peaks korraldama Euroopa Komisjon;
- viia sisse biojäätmete alased sätted;
- arutluse all jäätmete vältimise programmid – kas EL kohta või liikmesriigi tasemel, millised peaks olema programmi indikaatorid.

Hetkeseis: sügis, 2007 (2)

Euroopa Komisjoni poolt esitatud eelnõu osas olid Euroopa Parlamendi asjaomased komiteed väga kriitilised. Nii esitati Euroopa Parlamendi Keskkonnakaitse, Rahvatervise ja Toiduohutuse Komitee liikmete poolt 622 täiendusettepanekut, sellest 128 definitsioonide, 57 preambula kohta. Komitee hääletas parandusettepanekute üle 27.-28. novembril 2006.
EP Tööstuse ja Energiakomitee poolt esitati 58 parandust, sellest 11 definitsioonide kohta.
EP komiteede töö käigus küll parandusettepanekute arv oluliselt vähenes, osa neist kattusid, osa võeti tagasi.

12.-15. veebruaril 2007 toimus Euroopa Parlamendis jäätmedirektiivi eelnõu I lugemine, kus hääletati 97 parandusettepaneku poolt.

Hetkeseis: sügis, 2007 (3)

20. novembril 2007- EL Nõukogu ühine seisukoht jäätmete raamdirektiivi eelnõu osas esitamiseks Euroopa Parlamendile. Eelnõu on tõlgitud ka kõikidesse Euroopa Liidu ametlikesse keeltesse.

Jäätmedirektiivi eelnõu II lugemine Euroopa Parlamendis peaks toimuma veebruaris 2008.

EL Nõukogu poolt välja töötatud jäätmedirektiivi praegune versioon erineb märgatavalt sellest eelnõust, mis esitati Euroopa Komisjoni poolt EL Parlamendile ja nõukogule 2005. aasta detsembris ja mis läbis EP I lugemise. Seega on võimatu ette näha II lugemise tulemusi.

Eeldatavasti võetakse uus jäätmedirektiiv vastu lepitusmenetluse korras, mille kestust on samuti raske hinnata, siiski peetakse võimalikuks veel Direktiivi vastuvõtmist 2008 a lõpuks.

Olulisemad muutused Eestile

Direktiiv rõhutab otseselt ja rangelt JÄÄTMEKÄITLUSHIERARHIA rakendamise vajadust – siiani on see ka Eestis olnud pigem 'teoreetiline kontseptsioon'

Jäätmete lakkamise (lõpu) kriteeriumid lihtsustavad kahtluseta hiljem paljude jäätmete taaskasutamist – esimestena on sellised väljatöötamisel nn mineraalsetele ehitus-lammutus jäätmetele (ing.k. *agregates*), vanametallile ja ka bio-lagunevatele jäätmetele st kompostidele. Siiski ei tähenda see, et toimuks üleüldine liberaliseerimine 'Jäätmereziimist'

Uus mõiste 'kõrvaltoode' võimaldab samuti – siiski rangete kriteeriumide alusel – teatud praeguse käsitluse kohaselt 'jäätmeid' käsitleda 'mitte-jäätmetena'
Tõenäoliselt töötakse välja ka eraldi bio-lagunevate jäätmete direktiiv, mis on aluseks laiemalt erinevate bio-lagunevate jäätmete käitlemisele ja selliste ptrotsessi tekkinud materjalide kasutamise tingimustele

KESKKONNAMINISTEERIUM

Jäätmete vältimise kava saab olema kahtluseta tõsine väljakutse, eriti eeldavalt jätkuva kiire (EL üldisel taustal...) majanduskasvu tingimustes

EL - Ringlussevõtu Ühiskonna suunas

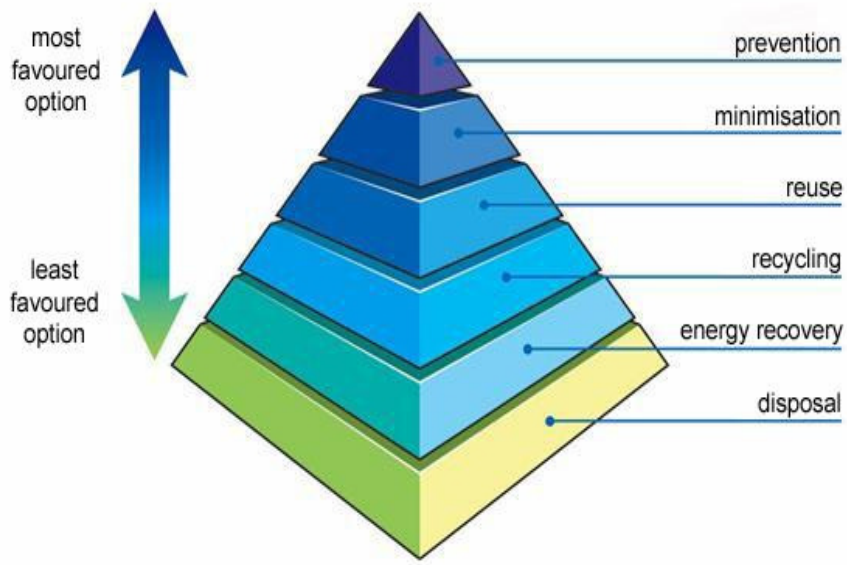

Uue direktiivi peamine eesmärk: saavutada jäätmete tekke lahtihaakimine majanduskasvust ja märgatavalt jõulisemalt ka seni tunnustatud **'range Jäätmekäitlushierahia'** rakendamine

Vaade tulevikku- Euroopa Parlamendi resolutsioon jäätme ringlussevõtu temaatilise strateegia kohta (2006/2175(INI)) - 13.02.2007

- ***Jäätmeid taaskasutava Euroopa ühiskonna suunas***
  32. nõuab kõrvaldamisele minevate jäätmete koguste vähendamist miinimumini; kutsub komisjoni veel kord üles teg ettepanekut, vaatamaks läbi nõukogu 26. aprilli 1999. aasta direktiivi 99/31/EÜ prügilate kohta(8) , lisades sellele alljärgne ajakava:
- ***alates 2010. aastast käärimisvõimelisi komponente sisaldava eeltöötlemata jäätmete prügilas ladestamise keeld;***
- ***alates 2015. aastast paberi, papi, klaasi, tekstiili, puidu, plastmassi, metalli, kummi, korgi, keraamika, betooni, telliskiv ja glasuurplaatide prügilas ladestamise keeld;***
- ***alates 2020. aastast kõikide taaskasutuskõlblike jäätmete prügilas ladestamise keeld;***
- ***alates 2025. aastast kõikide jäätmejääkide prügilas ladestam keeld, välja arvatud juhul, kui see on vältimatu või ohtlik (näite filtrituhk);***

- ***KOMMENTAAR: Tegemist ei ole õigusaktiga, vaid poliitilise***

Olmejäätmete põletamise määr võrrelduna jäätmete ringlussevõtu ja ladestamisega prügilatesse, Euroopa 2004.a

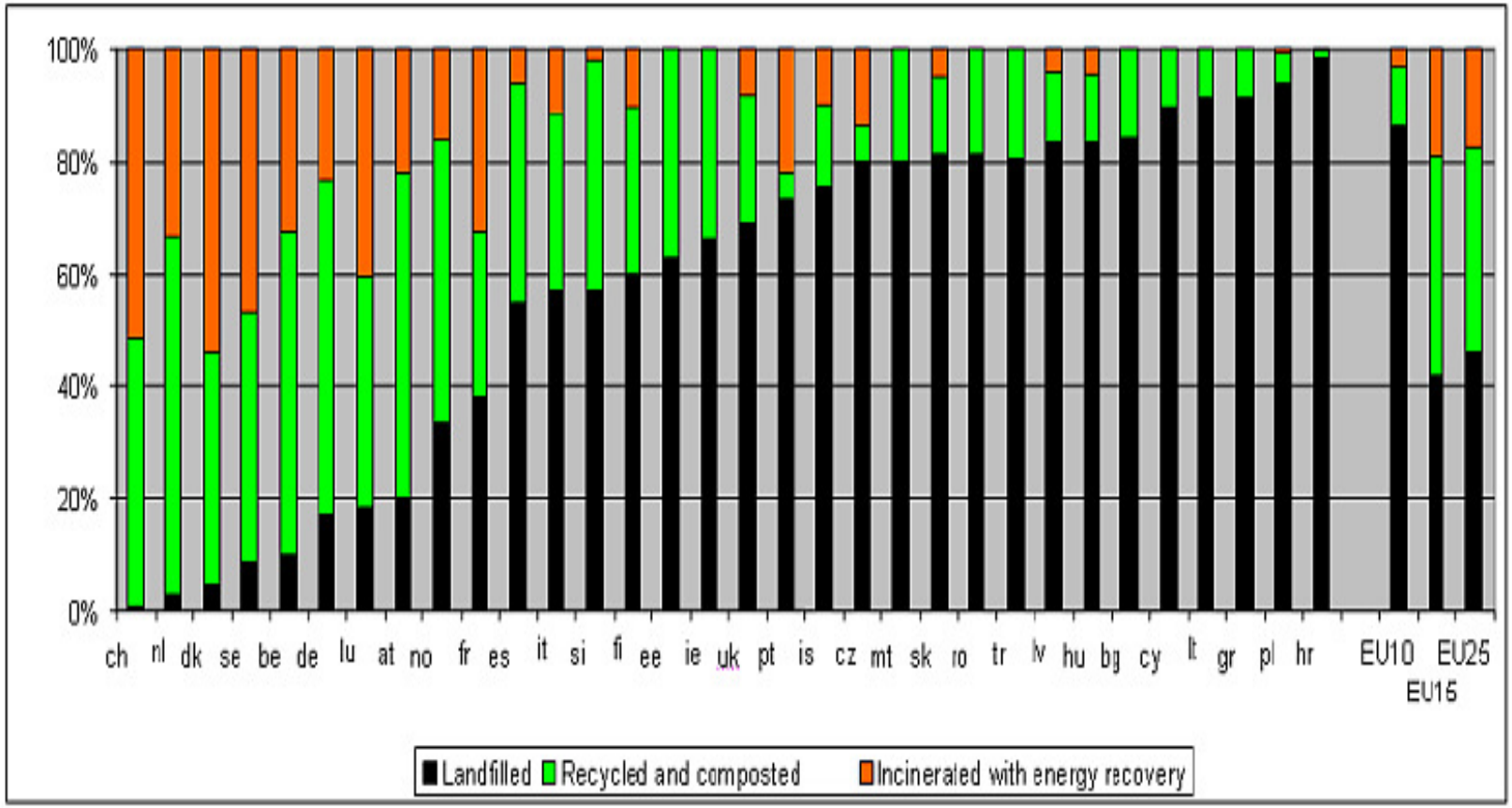

Euroopa Keskkonnaagentuuri jäätmete teemakeskuse arvutused (Eurostati andmetel põhinevad)

Tänan tähelepanu eest!